

ZÁKLADNÍ POJMY TÝKAJÍCÍ SE PROBLEMATIKY REVITALIZACE VODNÍCH TOKŮ

ÚZEMNÍ PLÁN

Územní plán je dokument vydaný zastupitelstvem obce, který je závazný pro rozhodování o činnostech v území. Pořizuje se a vydává pro celé území obce. Územní plán stanoví základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošné a prostorové uspořádání, uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury, vymezuje plochy a koridory pro veřejně prospěšné stavby a opatření a stanovuje podmínky pro využití jednotlivých funkčních ploch.

ÚDOLNÍ NIVA

Definice údolní nivy se liší podle jednotlivých pojetí:

Geomorfologicky je niva chápána jako rovinné údolní dno aktivované při povodňovém stavu vodního toku. Tvoří ji aluviální písčité, štěrkovité, hlinité nebo jílovité naplaveniny.

Vodohospodářsky je niva definována zejména jako inundační území, periodicky zaplavované za povodní. Četnost rozlivů je však značně pozměněna vlivem lidských zásahů do povodí toků.

Biologicky je niva biotopem nivních rostlinných společenstev vázaných na vodní režim v okolí vodního toku.

Podle zákona č. 114/1992, o ochraně přírody a krajiny, je niva chráněna jako významný krajinný prvek.

POŘÍČNÍ ZÓNA

Proměnlivě široký pás nivy přiléhající k vodnímu toku, ve kterém lze uvažovat o revitalizaci toku.

REVITALIZACE VODNÍCH TOKŮ

„Znovuoživení“ vodních toků a jejich poříčních zón jak z hlediska ekologického tak z hlediska dalších urbanistických funkcí (využití pro rekreaci, průchodnost územím, atd.). Jinými slovy navrácení řek přírodě i lidem.

ZÁPLAVOVÉ ÚZEMÍ

Administrativně určené území, které může být při výskytu přirozené povodně zaplaveno vodou. V zastavěných územích obcí a v územích určených pro zástavbu se vymezuje navíc tzv. „**aktivní zóna záplavového území**“. Jedná se o tu část záplavového území, které při povodni odvádí rozhodující část celkového průtoku, a tak ohrožuje život, zdraví a majetek lidí. Nesmí se zde proto umísťovat stavby s výjimkou vodních děl a nezbytných staveb dopravní a technické infrastruktury (podle Vodního zákona č. 254/2001 Sb.).

PROTIPOVODŇOVÁ OCHRANA

Soubor opatření majících za cíl ochránit určitou část zaplavovaného území před účinkem povodní. Podle četnosti povodně se rozlišuje ochrana proti n-letým průtokům (např. ochrana proti dvacetileté vodě, stoleté vodě – Q 20, Q 100, atd.).

RETENČNÍ SCHOPNOST KRAJINY

Schopnost krajiny zadržet vodu a tím také zpomalit odtok srážkových vod z území.

MIGRAČNÍ PROSTUPNOST VODNÍCH TOKŮ

Prostupnost vodních toků pro živočichy v nich žijící (především pro ryby). Může být narušena různými typy bariér, především vodními díly (jezy, stupně, atd.).

EKOLOGICKÁ STABILITA

Schopnost krajiny a jejích ekosystémů zachovávat své podstatné vlastnosti pomocí autoregulačních mechanismů. Jinými slovy, jedná se o schopnost

vyrovnávat se s vnějšími, ať už přírodními či lidskými, vlivy, bez toho, že by došlo ke změně daného ekosystému.

ÚZEMNÍ SYSTÉM EKOLOGICKÉ STABILITY (ÚSES = ekologická síť)

ÚSES je vzájemně propojený soubor ekologicky stabilních přírodě blízkých ekosystémů, které pomáhají udržovat přírodní rovnováhu (= trvalou existenci všech druhů, vázaných na určité stanoviště v určitém území).

Základními skladebními částmi ÚSES jsou tzv. **biocentra** (plochy) propojená **biokoridory** (pásky). Doplnujícími částmi jsou tzv. **interakční prvky**.

Ekologická síť má podobně jako jiné sítě svou hierarchii – rozlišuje se ÚSES **nadregionální** (významný z hlediska celé republiky i širšího území), **regionální** (význam v rámci určité oblasti) a ÚSES **lokální** (nejhustší místní síť). Parametry jednotlivých skladebních prvků se liší dle typu ekosystému a hierarchického zařazení.

ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

velkoplošná – chráněná krajinná oblast (CHKO), maloplošná – přírodní památka (PP), přírodní rezervace (PR)

Zvláště chráněná území jsou zvláště cenné části přírody chráněné podle zákona č. 114/1992, o ochraně přírody a krajiny.

Dle rozlohy se rozlišují chráněná území **velkoplošná a maloplošná**. Z velkoplošných chráněných území zasahuje na území Brna pouze **chráněná krajinná oblast** Moravský kras. Z maloplošných chráněných území se v nivách brněnských vodních toků vyskytuje řada **přírodních památek** a několik **přírodních rezervací**, což jsou většinou území s různým důvodem ochrany s výměrou do několika desítek hektarů.

VÝZNAMNÝ KRAJINNÝ PRVEK (VKP)

Jedná se o ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotnou část krajiny, která utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. VKP jsou chráněny zákonem č. 114/1992, o ochraně přírody a krajiny, před poškozováním a ničením.

Rozlišujeme jednak tzv. „**VKP ze zákona**“, tedy VKP, které předmětný zákon přímo jmenovitě uvádí (lesy, rašeliniště, rybníky, vodní toky, jezera a údolní nivy). A dále **významné krajinné prvky registrované** orgánem ochrany přírody (např. mokřady, remízy, meze, naleziště nerostů, skalní útvary, atd.).

PŘÍRODNÍ PARK

Jedná se o území s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, které je zřizováno orgánem ochrany přírody za účelem ochrany těchto hodnot, především dochovaného krajinného rázu. Obvykle se jejich rozloha pohybuje mezi stovkami a tisíci hektary, tedy jsou to území velkoplošná.

GEOMORFOLOGIE

nauka o zákonitostech vývoje utváření zemského povrchu

BIOCENOLOGIE

nauka o jednotlivých druzích společenství organismů obývajících určitý prostor

HYDROLOGIE

věda o vodstvu a oběhu vody na Zemi

PEDOLOGIE

nauka o vzniku, vlastnostech a třídění půd